

3543 in quadrato parvo lapide METELL., tabella marmorea SMET. (ed.). Post M. Plautii 'insignia triumphalia ornamenta regiosque Hadriani Caesaris hortos' in ipsa civitate Tiburtina videsse CYRIACVM 'sacram Saxono Herculi atque diruptam aedem' refert SCALAMONTI. Tibure ad templum Herculis vetustate collapsum CYR. (Vat.) (similiter MARCANOVA). In platea ante basilicam Laurentii IVC., similiter SIED. Nella piazza BRVN. In platea prope arborem METELL. In foro e regione summi templi in pariete domus privatae PIGH. In pariete hospitii publici ad forum SMET. (ms., similiter ed.). Sulla porta di una bottega nella piazza di Tivoli LIG. (Neap.). Ne la piazza di l'olmo OTTOB. Un tempo stette nel luogo fuor della città, dove chiamano Carciano, et hora si trova nella piazza di San Lorenzo murata in una casa privata LIGOR. (Taur.), priorem narrationis partem ex ingenio. — È stata tolto via ANT. DEL RE cap. 2; è stata levata da pochi anni in quā e portata a Roma IDEM cap. 6. — Romae 'in viridario urbano Duci Sforiae Cesariani' vidit BIANCHINI d. 28 Apr. 1706. — Incerto loco MAZUCHI.

HÉRCVL · SAXÁNO · SACRV M
SER · SVLPICIVS · TROPHIMVS
AEDEM · ZOTHECAM · CVLINAM
PECVNIA · SVÁ · Á · SOLÓ · RESTITVIT
5 IDEMQVE · DEDICÁVIT · K · DECEMBR
L · TVRPILIO · DEXTRO · M · MAÉCIO · RVFO · COS
EVTYCHVS · SER · PERAGENDVM · CVRÁVIT

Cyriacum descriptsse auctor est Scalantius biographus eius (ms. Tarv.; ed. Colucci p. LXXXIX) qui etiam exemplum inscriptionis proponit; inde videntur pendere Felicianus Ver. f. 146 et per hunc Ferrarinus Traiect. f. 99, Par. f. 79'. 103, Reg. f. 92. 125'. Diversum ab hoc et magis ipsius Cyriaci exemplum proponit cod. Vat. 6875 f. 95'; pendent a Cyriaco Marcanova Bern. f. 80', Mut. f. 100; Felicianus Ver. f. 146 (inde Redianus f. 125); Lilius cod. Helmst. f. 99;

Sanutus cod. Ver. f. 227; codex Pandolfini olim bibl. Ashburnham nunc Laurentianae f. 88' (inde Borghini ms. p. 124). Post Cyriacum descripsserunt Iucundus Ver. f. 133, Magl. f. 108, optime; auctor Siederi f. 74, item optime (inde pendent Rambertus Pat. f. 140'; Alciatus Feae f. 62'; Apianus 187, 3 nisi quod hic v. 4 SAXONO dedit pro SAXANO ex Cyriacanis exemplis peioribus); Brunelleschi f. 74; Accursius qui emendavit ad Apianum suum nunc bibl. Ambr.; Mancini apud Pighium f. 5; Metellus Vat. 6039 f. 340' et ad Mazochium suum nunc bibl. Vaticanae; Smetius ms. Neap. p. 8, ed. 6, 4 (inde Grut. 49, 3); Pighius cod. Luzac. p. 62, cod. musei f. 13 (ex Pighianis Waelscapple f. 70), Herc. Prodig. p. 536 (inde Schottus itinerar. Italiae p. 590); Ligorius Neap. 35 p. 185, Bodl. f. 129, Vat. 5295 f. 8, Taur. 20 f. 5'; is a quo pendet Romieu f. 147; Gudius, cuius exemplum adhibitum est in altera editione corporis Gruteriani; ultimus Bianchini cod. Ver. 347 f. 26. Exhibit praeterea Mazochi f. 180; Manutius orth. 459, 18 (inde Ant. del Re ms. Barb. cap. II et cap. VI); cod. Ottob. 2970 f. 17; Panvinius fast. ad a. 978; Scaliger commentar. in catalecta p. 229 (ed. Lugd. Bat. 1617), nescio unde; Marzi I p. 29 (inde Kircher Lat. p. 133), II p. 55 (inde Kircher p. 193) laudans Schotti itinerar.; ex eodem ut puto descriptam Muratorio misit Philipp. Camerini (sched. Murat. XXI, 234); Spon voyage III p. 47 (cf. I p. 48), non de visu; Vulp. Lat. 10 p. 118. Orelli 2006.

Verba inscriptionis sic ut dedi exhibent Iuc. Sied. Lig. (Neap. Taur.), item Gudius in Grut. ed. 2. Varias lectiones adscripti Cyriaci (apud Scal. et codicis Vaticanii) Brunelleschii Metelli Pighii Smetii Bianchini. — 1 SAXONO Cyriacus apud Scalam. — SACRV Met., SAXVM Cyr. (Scal.). — 2 SEX Cyr. ap. Scal., SERVIVS Met., SERGIVS Brun. — SVLPITIVS Cyr. (Scal.) Brun. — TORPHIMVS Cyr. (Vat.). — 3 CVLLINAM Cyr. (Scal.). — 5 DECEMB Pigh. — 6 DE.RO Bianch. — MOECIO Cyr. (Vat., MOETIO Scal.), MECIO Bianch. — RVFFO Cyr. (Vat., RVPHO Scal.). — 7 EVTYCHVS] T·VTYCHVS Cyr. (Vat., T·VTYCVS Scal.), VTACHIVS Smet. — SER in lacuna om. Bianch. — PEREGRINANTIB (pro PERAGENDVM) Scaliger. Apices dedi ex Pighio (ms. Luzac.) et Smetio; apices in v. 4 PECVNIA, SOLÓ, 6 MAÉCIO habet solus Smetius (Smetius cod. Neap. habet praeterea v. 3 AEDÉM), in v. 7 CVRÁVIT solus Pighius. Paucos apices exhibet etiam Ligor. (Taur.), reliqui eos omittunt.

Recens incisa extabat Neapoli in domo Ioviani Pontani ad exemplum aliquod ex Cyriacanis, sed pro SER (v. 7) quadratarius dederat SAXONVS, scilicet 'in uxoris' Pontani 'gratiam quae Saxona fuerit et pro insigni generis Herculem gestarit Nemeum leonem comprimentem', ut ait Accursius. Viderunt Neapoli Augustinus Tyfernus et Accursius; edidit Apianus 114, 4. Recensuit Mommsen vol. X, 196*.

Herculi Saxano dicati tituli praeter hunc prodierunt unus Tridenti (Corp. V n. 5013) dedicatus fortasse ab homine stirpis Gallicae, permulti in valle Brohl prope Andernach (Freudenberg das Denkmal des Hercules Saxanus im Brohlthal, Bonn 1862 p. 4 seq.; Brambach corp. inscr. Rhen. 651 seq.; Orell. Henzen 2007. 2009. 2010. 3479. 5657), item tres in valle Mosellae ad pagum dictum Norroy-sous-Prény prope Pont-à-Mousson (Freudenberg l. c. p. 11; Ch. Robert Mélanges Graux p. 329 seq.; Orelli 2008) positi a militibus exercitus Germanici occupatis ut videtur in lapicidinis exercendis. Hoc titulo Tiburtino optimae aetatis (cf. infra) videntur refelli, qui Herculem Saxanum habent pro numine veterum Germanorum. — 6 consules hi cuius anni ultimis mensibus fasces tenuerint, ignoratur (male anno 225 eos ut consules ordinarios adtribuit Panvinius, quo Fuscum et Dextrum consules signant fasti). M. Maecius Rufus, qui fuit proconsul Bithyniae sub Vespasiano et Tito, id est anno 79, testibus nummis apud Borghesium opp. 1 p. 511, non diversus fortasse est ab hoc nostro. Certe non tertio saeculo, sed aetati meliori hanc inscriptionem praeter alia id ipsum vindicat quod nominantur consules suffecti.

3544 basis marmorea. Extra Tibur in aede S. Angeli q. d. in Piaola PRIORES OMNES (in S. Angeli montis Olivetani extra urbem SVAR., apud monachos montis Olivetani LVPI S. Sev.). Nel convento di S. Francesca Romana (Romae scilicet) ZOEGA. Nunc in museo Vaticano (Gall. lap. intranti a sinistra).

H · V · V · S
C I V L I V S · C · F ·
PAL · RVFVS
TRIB · MILITVM · BIS
5 FANI · CVRATOR
V · Q
AB AERARIO · SATVRNI

correctam e schedis Ursini; Ligorius Taur. 20 f. 8; cod. Ottob. 2970 f. 26; Marzi I p. 21 (inde Kircher Lat. p. 132), II p. 53 (inde Kircher Lat. p. 193 auctore non laudato); Suaresius Vat. 9140 f. 204; Fabretti 692, 136 et 706, 273 ex schedis Holstenii; Lupi Vat. 9143 f. 21', idem S. Sever. p. 48 versum solum primum; Vulp. Lat. 10 p. 109. 145; Zoega ms. p. 507. Ex Grut. et Fabr. Orelli 3964.

1 H(erculi) V(ictori) v(otum) s(olvit), 6 v(iator) q(uae)storius.

Exemplum novicium cum simpulo et patera extat in museo Vaticano (Galleria delle statue); ibi iam viderat Marinius (sched. Vat. 9124 f. 174). Descripsit Henzen sic: h. v. v. s. | g iulius ce. f. | pal. rufus | trib. militum bis | fani. curaor | v. o. | ab aerario | saturni.

Descripsit Henzen. Exhibit Sieder ms. f. 76' (inde pendet Apianus 189, 5); Brunelleschi f. 72'; Accursius ms. f. 5'; Mancini apud Pighium f. 5'; Smetius ed. 92, 6 'e Pighianis' (e Smetio Grut. 424, 8; Grut. ed. 2